EKE
1994

Hírlevél

XVIII. évfolyam 2021/1. szám

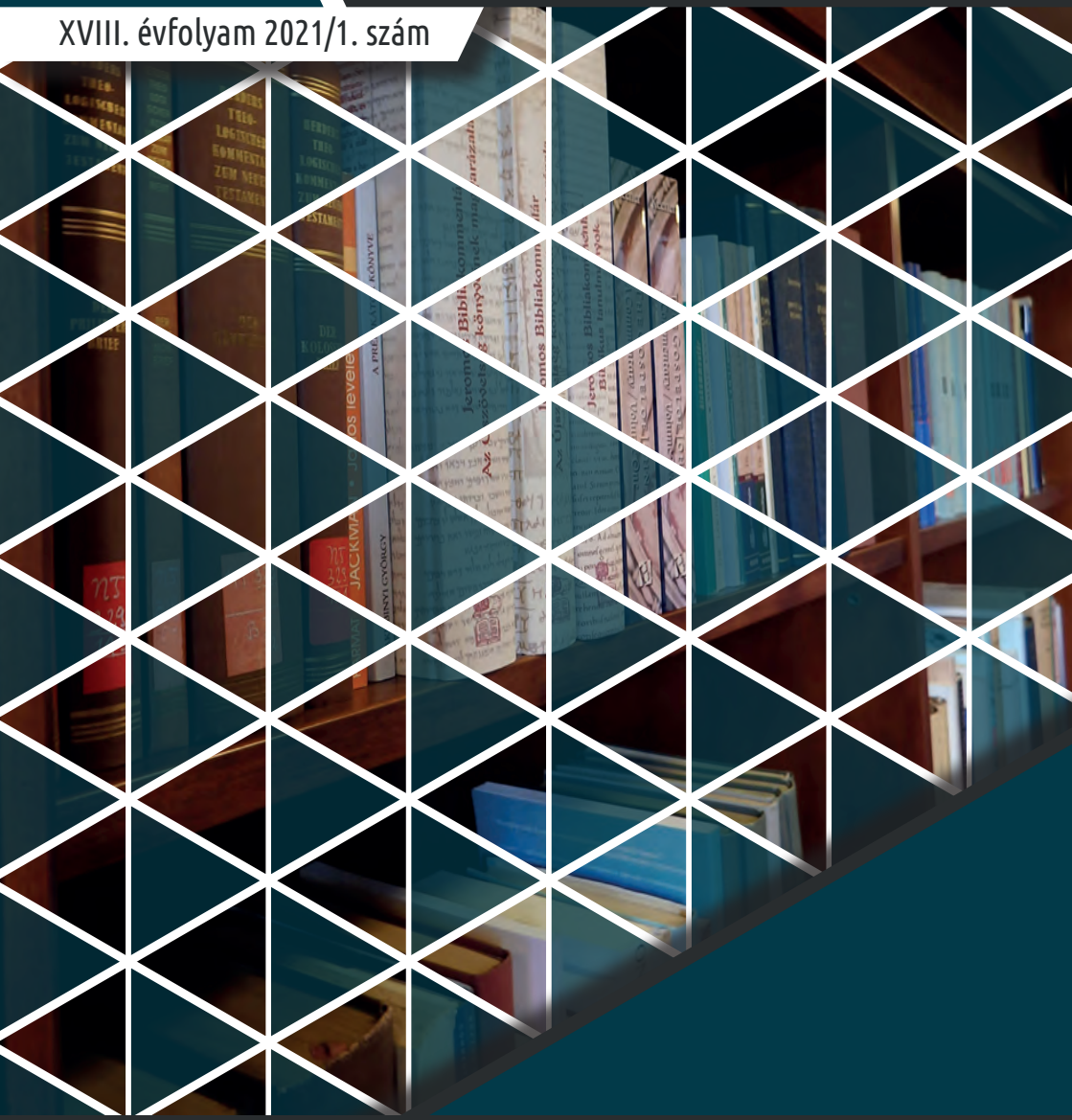

AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAK EGYESÜLÉSÉNEK NEGYEDÉVES HÍRLEVELE

Hírlevelünk első számának írásai között – rövidhírként – az EKE honlapján már többel is találkozhattunk. A következő hasábokon mégis örömmel tájékoztatunk bővebben arról, hogy milyen nagyszerű állományvédelmi feladatok valósulhattak meg az öt éves Gerő Éva Alap támogatásából, a szemléletről, amely szerint a közfoglalkoztatás során könyvtáraink „kapaszkodót" jelenthetnek az abban résztvevők számára. Decemberi számunk rövidhírei között az EKK honlapjáról és a 2020. év Minősített Könyvtár cím és Könyvtári Minőségi Díj pályázat nyerteseiről tudósítottunk, most olvashatunk a virtuális térben, januárban megvalósult nyertesek konferenciájáról és az EKK honlapjának egyik, szegedi szerkesztője is megszólal: bemutatja az oldalakkal kapcsolatos koncepciójukat, több felsőoktatási könyvtár munkatársának közös munkáját. Könyvtár-Tudomány rovatunk új: a hírek, beszámolók mellett várjuk a tanulmányokat a könyvtárainkban zajló, vagy a tudományterületünkhöz kapcsolódó tudás-ismeret megosztó írásokat. Azt reméljük, hogy ezáltal tájékozódhatunk és mélyebben megismerhetünk olyan könyvtári feladatokat, amelyek talán nem kapcsolódnak mindannyiunk napi munkájához, de tágabb körben megoldásuk a könyvtáros (egyházi)kollégák kezében van. S ha kíváncsiak arra, hogy 60 évvel ezelőtt milyen ismérvei voltak az ideális könyvtárosnak, lapozzanak az 51. oldalra!

Török Beáta

Szerkesztői megjegyzés: Az EKE Hírlevélben az eddig kényszerűen tördelt linkek helyett számozott utalót „[1]" helyeztünk el a hivatkozásoknál, amelyre – a képekhez hasonlóan – rákattintva elérhetővé válik az adott weboldal. Gondoltunk azokra is, akik nyomtatva szeretnék olvasni a Hírlevelet, ezért a folyóirat végén összeállítottunk egy webográfiát, ez tartalmazza a teljes internetes hivatkozások listáját.

IMPRESSZUM

A kiadvány változatlan formában és tartalommal szabadon terjeszthető, felhasználható, nyomtatható, sokszorosítható és korlátozás nélkül közzétehető!
Lezárva: 2021. március 24.
Felelős kiadó: az Egyházi Könyvtárak Egyesülése elnöke
Kiadó: Egyházi Könyvtárak Egyesülése
Felelős szerkesztő: Török Beáta – tördelte: Tegzes Béla
Az Egyesülés székhelye: 1092 Budapest, Ráday utca 28.
A szerkesztőség címe: 1052 Budapest, Piarista köz 1.
E-mail: biblio@sapientia.hu Telefon: 1-486-4421
Online kiadás: ISSN 2416-0229

TARTALOM

HÍREK, BESZÁMOLÓK

Ásványi Ilona: 5 éves a Gerő Éva Alap 4

Balogh Ferenc: Ismeretterjesztő kisfilm az egri Főegyházmegyei Könyvtárról 18

Kövécs Ildikó: Győztesek konferenciája 20

Dobó Judit – Papp Ildikó: Gyászjelentések 26

Kádárné Zsoldos Edit: Kicsit, mint az emberhalászat... 27

Dejcsics Konrád OSB: Emlékezet – a Pannonhalmi Főapátság kiállításai 29

KÖNYVTÁR – TUDOMÁNY

Dr. Dudás Anikó: MTMT – Mi mit jelent a Magyar Tudományos Művek Tárában? 36

RÖVIDHÍREK

Harminc százalékkal több olvasó a MEK-ben 43

MKE Akadémia 44

KI KICSODA AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAKBAN?

Sütöri Ágnes 45

KITEKINTŐ

Sümeginé Lehotai Edit: Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma honlapjának és szerkesztőinek bemutatkozása 48

ÖRÖKZÖLD

A könyvtáros személyisége 51

SZAKMAI ELISMERÉS

Violáné Bakonyi Ibolya 55

Küsmődi Attila 56

BÚCSÚZUNK

R.I.P. Rabb Mihály 57

Idézet

Kertész Eszter: Húsvét 58

Webográfia 59

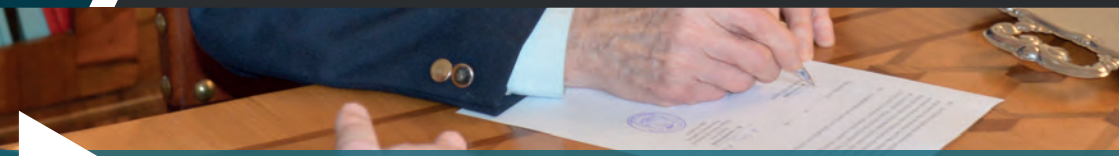

BESZÁMOLÓ

5 ÉVES A GERŐ ÉVA ALAP

ÁSVÁNYI ILONA
EKE elnök

Dr. Gerő Gyula[1] 2015 őszén azzal a kéréssel és ajánlattal kereste meg a Pannonhalmi Főapátságot, hogy elhunyt lánya, Gerő Éva[2] emlékére egy alapítványt szeretne létrehozni, mely alapítvány kezelőjének a Főapátságot kérte fel.

A Főapátság vállalta a feladatot. Alapos előkészítés után 2016. március 17-én megszületett a Gerő Éva Alap,[3] az erről szóló „Megállapodás"[4] aláírásával.

Az Alap tartalma, célja, kedvezményezettjei

Az Alaptól pályázattal elnyerhető támogatás kedvezményezettje egyik (páros) évben valamely magyarországi egyházi-felekezeti könyvtár, másik évben a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár.

Az Alap célja valamely magyarországi egyházi, felekezeti könyvtár számára forrás biztosítása egyedi és általános restaurálásra,

[1] Gerő Gyuláról és az utolsó nagy munkájáról a Magyar könyvtártörténeti kronológiáról:
Dr. Gerő Gyulát 95. születésnapja alkalmából köszönti a Magyar Könyvtárosok Egyesülete 1
Vajda Kornél: Gerő Gyula nyolcvan éves. Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2005/3. 2
Győri Erzsébet, Sz. Nagy Lajos, Vajda Kornél: A szerkesztő: a 75 éves Gerő Gyula köszöntése. Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2000/4. 3
Balogh Mihály: A könyvtáros Gerő – az igazi Hírverő. Gerő Gyula kronológiája. Könyv és nevelés 2012/4. 4
Magyar könyvtártörténeti kronológia 4. kötet. Könyvtári Figyelő 2015/1. 5
Balogh Mihály: Tovább a könyvtártörténeti eltűnt idő nyomában. Ismertető sorok Gerő Gyula kronológiájának 4. kötetéről. Könyv és Nevelés 2015/2. 6

[2] Gerő Éva 1955. június 12-én született és 2008. november 11-én hunyt el 53 éves korában. Grafikusként, könyvtervező, kiállítástervező grafikusként dolgozott. Munkássága erős szálakkal kötődött a könyvtáros szakmához. Ő tervezte a Könyvtári Figyelő korábbi és mostani címlapját, valamint neki köszönhetjük a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros folyóirat külső megjelenését is. Gerő Gyula a könyvtári szakmához kötődő, társadalmilag is hasznos alapítvánnyal kívánt emléket állítani lányának, Gerő Évának. Szomorú sors, amikor a szülő temeti a gyermekét, mely szomorúságot fokozza az a tény, hogy 2020. február 18-án Gerő Gyula másik, 1954. február 7-én született lányát, Katalint is elvesztette.

[3] Az alapítványról az EKE honlapján 7 és a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár honlapján 8 is olvashatunk.

[4] A Megállapodás az EKE honlapján 9 és a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár 10 honlapján is megtalálható.

állagmegóvásra, állományvédelmi és egyéb, az állagmegóvást elősegítő eszközök beszerzésére, cseréjére, felújítására, illetve hozzájárulás e célok megvalósításához.

A Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár a fentieken kívül a támogatást felhasználhatja a régi gyűjteménye gyarapítására, alapvető muzeális dokumentumok beszerzésére, a bencés rend feloszlatása (1786) előtt a könyvtár tulajdonában lévő könyvek visszavásárlására is.

Az alapítvány kuratóriumának tagjai a Megállapodás létrejöttekor és az azóta eltelt időben:

1. A mindenkori pannonhalmi főapát vagy megbízottja

- 2016-2017-ben dr. Várszegi Asztrik főapát
- 2018-2020 Hortobágyi T. Cirill főapát
- 2017-től dr. Várszegi Asztrik emeritus főapát is – az aktív főapát mellett

2. A kötelezettségvállaló személy, dr. Gerő Gyula, élete végéig, valamint családjának képviseletében lánya, Gerő Katalin élete végéig, illetve dr. Gerő Gyula és/vagy lánya, Gerő Katalin felkérésére is Rudas Valéria az alapító által a családjának és a civil szférának a folyamatos képviseletére felkért kurátor

• 2016-2020 dr. Gerő Gyula és Rudas Valéria
• Gerő Katalin 2020 februárjában elhunyt

3. A Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár mindenkori vezetője

• 2016-2018 dr. Dejcsics Konrád
• 2018-2020 Ásványi Ilona

4. Az Egyházi Könyvtárak Egyesülése (a továbbiakban: EKE) mindenkori elnöke (ha az EKE megszűnne, akkor valamely jelentős számú muzeális gyűjteménnyel rendelkező magyarországi egyházi könyvtár vezetője)

• 2016 dr. Hubert Gabriella
• 2017-2020 Ásványi Ilona

5. A Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár egyik munkatársa, akit a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár mindenkori vezetője esetileg jelöl ki, és akinek a megbízatása az adott évre terjed ki

• 2016 Ásványi Ilona
• 2017 Horváth Sára Andrea
• 2018-2020 Samodai Éva

Változások az Alap Kuratóriumának összetételében

Gerő Gyula egy 2017. decemberben kelt levelében kinyilvánította, hogy szeretné, ha Várszegi Asztrik főapát úr tiszteletbeli, örökös tagként tagja lenne a kuratóriumnak oly módon, hogy az 1. helyen a hivatali tisztségében aktív főapát áll, 2. helyen Várszegi Asztrik emeritus főapát, 3. helyen a család képviselője, 4. a pannonhalmi könyvtár vezetője,

5. az EKE elnöke, 6. a pannonhalmi könyvtár egy munkatársa. További változás, hogy Gerő Gyula lánya, Gerő Katalin 2020. februárban elhunyt, tehát a Megállapodás következő mondata érvénytelenné vált: „A bíráló bizottság tagjai: A kötelezettségvállaló személy családjának képviseletében Dr. Gerő Gyula és/vagy Gerő Katalin és/vagy Rudas Valéria életük végéig” Az Alap Kuratóriumának munkájában 2016-2020-ig gyakorlatban Gerő Gyula és Rudas Valéria vett részt.

A Gerő Éva Alap alaptőkéje

A Gerő Éva Alap alaptőkéje 51.000 Euró, azaz ötvenegyezer Euró, melynek kamata, kb. 300.000 Ft használható fel évente. Az Alapról szóló Megállapodás értelmében, amennyiben az alaptőke kamata nem éri el a 300.000 Ft-ot, az alapító, Gerő Gyula kiegészíti azt, amíg él.

Az Alap története 0. évének a 2015. évet tekinthetjük

Az Alaphoz köthető, de még nem az Alap tőkéjéből származó támogatást ebben az évben nagyobb részben a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár, kisebb részben különböző magyarországi egyházi-felekezeti könyvtárak kapták a következő módon.

2015 őszén, amikor a Főapátság vállalta az Alap gondozását, Gerő Gyula az Alap 51.000 Euró, azaz ötvenegyezer Euró vagyoni szolgáltatásától függetlenül 403.000 Ft-ot utalt át az Alap számára elkülönített számlára.

Ebből 300.000 Ft-ot a tervezett Alap céljának megfelelően a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár használhatott fel restaurálásra, 103.000 Ft-ot pedig a Gerő Gyula szerkesztette Magyar könyvtörténeti kronológia I-IV. kötetének kedvezményes beszerzésére fordíthatták azok

2016-ban a Soproni Evangélikus Gyűjtemény használta fel a támogatást

az egyházi könyvtárak, amelyek igényelték ezt a művet. (Az I-IV. kötetet 13, csak a IV. kötetet, mert az I-III. kötetet már korábban beszerezte, további 6 könyvtár ingyen kapta meg.) A könyvbeszerzést a Főapátsági Könyvtár koordinálta és bonyolította le.

2016: a Megállapodás létrejötte utáni 1. év

Mivel a Megállapodást 2016. március 17-én írta alá az alapítványt tevő – dr. Gerő Gyula – és az alapítvány gondozója, a Pannonhalmi Főapátság – képviselője dr. Várszegi Asztrik püspök-főapát – tehát az Alap „de iure" létrejött, ám „de facto" még nem működött, a 2016. évi támogatást az alapítványt tevő (dr. Gerő Gyula) és a Pannonhalmi Főapátság szándéka szerint nem pályáztatással ítélték meg.

A Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár akkori helyettes vezetője, mint az alapítvány adminisztratív ügyeinek intézője (Ásványi Ilona), az Egyházi Könyvtárak Egyesülése akkori elnöke (dr. Hubert Gabriella), és az alapítványt tevő dr. Gerő Gyula konzultációja alapján a 2016. évi támogatással, 300.000 Ft-tal – melyet Gerő Gyula szintén az Alap vagyoni szolgáltatásától függetlenül utalt át az Alap elkülönített számlájára – a Soproni Evangélikus Gyűjtemény munkáját javasolták támogatni.

A javaslatot a következőkkel indokolták:

A 2016. évi támogatással a reformáció 2017. jubileumi évére tekintettel valamely protestáns egyházi könyvtár munkáját kívánták

segíteni, mégpedig nem a nagy egyházkerületi könyvtárakat, hanem egy kisebb gyűjteményt. Választásuk azért is esett a Soproni Evangélikus Gyűjteményekre, mert a reformáció eszméi terjedésének egyik első útja, állomása Magyarországon Sopron volt. Meggyőződtek arról is, hogy a soproni gyűjteményben nagyon szép munka folyik, ahogy erről a gyűjtemény honlapja is tanúskodik. Ugyan a Gerő Éva Alap az alapító szándéka szerint alapvetően azzal a céllal jött létre, hogy könyvtárakat támogasson, ám ebben az egyházi intézményben szorosan együttműködik könyvtár, levéltár és múzeum. Meggyőződésük volt, hogy a támogatás, mely az alapító jóvoltából nem 300.000 Ft, hanem 350.000 Ft lett – mivel a megvásárolni kívánt berendezés tényleges ára ennyi volt – a Soproni Evangélikus Könyvtár működését is segíti.

2017: az Alap 2. éve

Mivel a Megállapodás értelmében a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár, mint kedvezményezett a rá eső évben a kamatjövedelmet tartalékolhatja valamely nagyobb jövendő cél érdekében, Pannonhalma azzal a kéréssel fordult a Gerő Éva Alap Kuratóriumához, hogy a 2017-ben Pannonhalmának szánt összeget 2019-ben, a 2019. évi támogatással összevonva használhassa fel. A kérést a Kuratórium minden tagja támogatta. (Ezzel a lehetőséggel más egyházi könyvtár nem élhet.)

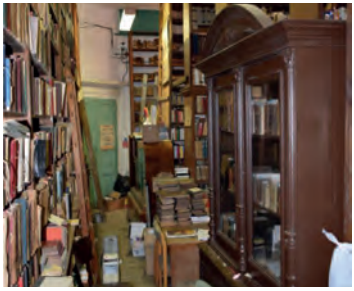

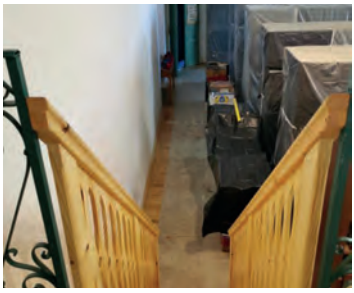

2018-ban a Bethlen Gábor Református Gimnázium Könyvtára is kapott támogatást.

2018-ban a SZAGKHF Könyvtára (fent) mellett az OR-ZSE Könyvtára (középsők) és a Kecskeméti Ref. Egyh. Könyvtára (lent) is támogatást kapott.

2018: az Alap 3. éve

A 2018-ban közzétett pályázati kiírásra négy kérelem érkezett. Közülük a Gerő Éva Alap 2018. évi pályázatának nyertese a Gerő Éva Alap Kuratóriuma – kiemelten Gerő Gyula, az alapítványt tevő – döntése alapján: a nyíregyházi Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskola Könyvtára lett. A kért 329.000 Ft-ból 300.000 Ft támogatást kapott párásító és légtisztító berendezés beszerzésére.

Az alapítványt tevő, Gerő Gyula külön felajánlása alapján a további pályázók is kaptak támogatást: A Kecskeméti Református Egyházközség Könyvtára és Levéltára 193.800 Ft-ot háti porszívó beszerzésére. A hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Református Gimnázium Könyvtára 168.570 Ft-ot egy Alto Attix 360-11 típusú porszívó vásárlására. Az Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem Könyvtára a legkorábbi, muzeális, fadobozokban tárolt kéziratos katalógusának restaurálására 100.000 Ft hozzájárulást, savas és savmentes papíranyag beszerzésére.

2019: az Alap 4. éve

2019-ben a támogatást a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár kapta, melyet a 2017-ben járt támogatással egybevonva kívánt felhasználni, tehát összesen cca. 600.000 Ft-ot.

Gerő Gyulával, az alapítványt tevővel egyeztetve a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár a következőképpen kapta meg és használta

fel a 2017-ben és 2019-ben rá eső részt: a 2019-ben restauráltatni kívánt kötet munkadíja összesen 588.000 Ft volt. A pannonhalmi könyvtárat megillető 2017. évi 300.000 Ft-ból a könyvtár 288.000 Ft-ot használt fel. A 2019-ben járó 300.000 Ft-ot Gerő Gyula az alapítvány pillanatnyi tőkéjétől függetlenül készpénzben biztosította.

A Pannonhalmi Könyvtár 2019-ben könyvet restauráltatott a támogatásból.

2020: az Alap 5. éve

2020-ban a pályázati kiírásra ismételten négy kérelem érkezett.

Gerő Gyula, a Gerő Éva Alap alapítója úgy döntött, hogy 2020-ban a pályázat nyertese az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár legyen, ők kapták az Alap biztosította 300.000 Ft-ot. Az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár egyedi restaurálásra pályázott. A megvalósítás teljes összege 500.000 Ft volt. A munkát 200.000 Ft önrészből és a Gerő Éva Alap pályázatán elnyerhető 300.000 Ft-ból végeztették el.

Ezentúl Gerő Gyula a másik három könyvtár folyamodványát is támogatta 2020-ban. A szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár kérelmét csaknem teljes egészében, a hódmezővásárhelyi református gimnázium könyvtára és az Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem Könyvtára kérését részben.

A szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár a pályázati támogatásból egy múzeumi (könyvtári) porszívót vásárolt. A megpályázott összeg bruttó: 201.231 Ft volt. A szombathelyi könyvtár

Az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár 2020-ban egyedi restaurálásra fordította a támogatást.

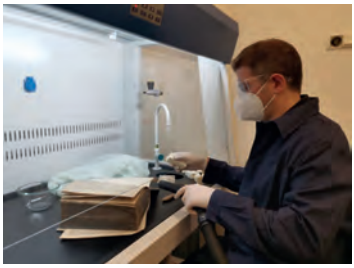

2020-ban a szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár (fent) és az OR-ZSE (lent) is kapott támogatást.

kérelmét az Alap adta lehetőségeken túl, Gerő Gyula 200.000 Ft-tal támogatta.

A hódmezővásárhelyi Bethlen Gábor Református Gimnázium és Szathmáry Kollégium Könyvtára két darab páramentesítő és légtisztító készüléket és két hozzávaló szűrőt szeretett volna beszerezni. A megpályázott összeg bruttó 284.960 Ft. A könyvtár kérését az Alapító, Gerő Gyula az Alap adta lehetőségeken felül 100.000 Ft-tal támogatta.

Az Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem Könyvtára egy állományvédelmi nedvszívó és porszívógép beszerzésére pályázott. A megpályázott összeg: 300.000 Ft volt. A könyvtár kérelmét Gerő Gyula az Alap adta lehetőségeken felül 100.000 Ft-tal támogatta.

Magányszemélyek, szervezetek, intézmények csatlakozási lehetőségei és feltételei a Gerő Éva Alaphoz

A Megállapodás 10. pontja értelmében: „A közérdekű kötelezettség vállaláshoz magánszemélyek, szervezetek vagy intézmények is csatlakozhatnak, amelynek három fokozata van: Arany – legalább 300 ezer Ft, Ezüst – legalább 200 ezer Ft, Bronz – legalább 100 ezer Ft. Pénzbeli támogatással, 100 ezer Ft alatti támogatás esetén a támogatás összege, 100 ezer Ft feletti támogatás esetén annak hozama növeli a tárgyévet követő évben felhasználható keretösszeget. Nem pénzbeli támogatással az 1. pontban[5] meghatározott eszközök, szolgáltatások nyújtásával.”

[5] 1. pont: „A közérdekű kötelezettségvállalás célja: Valamely magyarországi egyházi, felekezeti könyvtár számára az egyedi és általános restaurálás, állagmegóvás, prevenció megvalósítása, állományvédelmi (pl. páramérő műszerek, páraelszívó eszközök, párásító készülékek), és egyéb, az állagmegóvást elősegítő eszközök (pl. speciális könyvtári porszívó, roló, függöny, spaletta, fényvédő fólia, kiállítási vitrin) beszerzése, cseréje, felújítása, illetve hozzájárulás e célok megvalósításához. A Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár számára a fentieken kívül a régi gyűjtemény gyarapítása, alapvető muzeális dokumentumok beszerzése, a bencés rend feloszlatása (1786) előtt a könyvtár tulajdonában lévő könyvek visszavásárlása.”

A 10. pont folytatása: „Az Alap nyitott, hozzá természetes vagy jogi személyek egyaránt csatlakozhatnak. Azok, akik legalább az alapító által letett összeggel egyenlő hozzájárulással csatlakoznak – legfeljebb két természetes vagy jogi személy –, igényt tarthatnak arra, hogy az ő nevük vagy az általuk megjelölt név feltüntetésre kerüljön az Alap nevében is. Az Alap neve ilyen esetben a következőképpen módosul: Gerő Éva – X.Y. személy neve – Z. vállalat, vállalkozás, bank stb. neve – Egyházi Könyvtári Állományvédelmi Alap. Ha az alapítóként belépő történetesen bank, pénzintézet, és nevét fel kívánja tüntetni az Alap megnevezésében, az általa felajánlott pénznek a Gerő Gyula által adott összeg legalább háromszorosát kell kitennie, tehát alsó határa 150 ezer Euro.”

A Gerő Éva Alap jelentősége a magyarországi egyházi könyvtárak számára

Az egyházi könyvtáraknak a története a rendszerváltozást megelőző években széles körben ismert. A második világháború, majd a „fordulat éve” (1948), és a szerzetesrendek feloszlatása (1950) után a magyarországi felekezeti könyvtárak zöme részben vagy teljesen megsemmisült, könyvraktárként létezett, vagy bezárult a nagyközönség előtt. Csupán kb. tíz könyvtár – leginkább a teremkönyvtárral is bírók – működtek korlátozottan nyilvános tudományos szakkönyvtárként, még inkább turistalátványosságként, múzeumként. Bár Magyarországon – a környező szocialista országokkal ellentétben – a zirci és a gyöngyösi ferences könyvtár kivételével az egyházi-felekezeti könyvtárak fenntartója az egyház maradt a „szocialista politikai berendezkedés” alatt is, maga a fenntartó csak korlátozva létezhetett.

A rendszerváltást követően az egyházi könyvtárak tetszhalott állapotukból csak nagyon lassan kezdtek el éledezni. Ennek az oka egyrészt az, hogy egy politikai-társadalmi-ideológiai váltás után nem a kulturális terület változik meg először, hanem a „társadalmi berendezkedés", az intézményi hálózat, az ezek alapját adó gazdaság stb. A kultúra területén is először általában az oktatás alakul át, valamint a média, és csak ezután az egyéb szakágak. A másik ok a félelem volt: az egyházi intézmények megszüntetése, a keresztény emberek ellehetetlenítése, a vallásüldözés még eleven élményként és tapasztalatként élt az emberek szívében; voltak, akiknek lelkében elhalványult a hit, formálissá vált vagy megszűnt a vallásgyakorlat, és felnőttek olyan nemzedékek, akik már nem kaptak vallásos nevelést.

Az egyház eredeti, elsődleges küldetése és feladata a pasztoráció, evangelizáció. 1990 után először a hitélet, a vallásgyakorlat vált szabadabbá.[6] A hitélettel párhuzamosan másodikként az Egyház másik alapfeladata a szociális munka éledt fel. A kultúra területén először az oktatás változott, és csak ezután a többi terület: média, sajtó, könyvkiadás… és a sor végén következtek a közel ötven év alatt inkább „archívum" könyvtárak, levéltárak, gyűjtemények-múzeumok. A muzeális gyűjteményekkel kapcsolatban meg kell jegyeznünk, hogy az egyházi múzeumok anyagának nagy része még a közelmúltban is mindennapi használati tárgy volt a liturgiában: miseruha, kehely… stb.; akár száz vagy kétszáz éves casulát is viseltek, használtak. Az egyházi levéltárakban őrzött középkori vagy akár újkori oklevelek és egyéb iratok jelentőségét nem kell hangsúlyoznunk, és az is vitathatatlan, hogy a könyvtárak muzeális gyűjteménye a nemzeti kulturális örökség részét

[6] 1990. évi IV. törvény a lelkiismereti és vallásszabadságról, valamint az egyházakról

képezi. Az is igaz, hogy az egyházi könyvtáraknak azért is volt raktár vagy archívum jellege, mert szakmai öngyilkossággal ért fel, ha valaki egyházi-vallási témát választott tudományos fokozata megszerzéséért. Legfeljebb a vallási néprajz, vagy a kultúrtörténet, esetleg nyelvészet vagy régi magyar irodalom felől lehetett bújtatva-rejtve becserkészni és legalább a tudományos élet valamely területén bemutatni ezeket a gyűjteményeket.

1989 után, a megváltozott körülmények között nyilvánvalóvá vált, hogy gyorsabb és hatékonyabb lenne az egyházi-felekezeti könyvtárak feléledése, ha szervezetbe tömörülnének. Így alakult meg – külföldi mintákat szem előtt tartva – alig több mint 24 könyvtár összefogásával 1994-ben az Egyházi Könyvtárak Egyesülése (EKE), mely e könyvtárcsoport szakmai-érdekképviseleti szervezete, ugyanakkor ökumenikus szellemiségű spirituális közösség is. Napjainkban közel 60 magyarországi és határon túli magyar könyvtár a tagja.

Az egyházi-felekezeti könyvtárak napjainkra az állami, úgynevezett egyházi közgyűjteményi, a fenntartói és a pályázati támogatásból működnek. Az 1990-es évek elején az egyházi könyvtárak újjáéledésének anyagi feltételeit az egyházi-felekezeti fenntartók: (kisebb) egyházak, egyházkerületek, egyházmegyék, szerzetesrendek, egyházi közép- és felsőoktatási intézmények biztosították.

Az egyházi könyvtárak megújulásának anyagi fedezetét segítette az 1997-ben létrejött és 1999-től hatályos úgynevezett Vatikáni megállapodás,[7] mely biztosította az állam által éveként adott egyházi közgyűjteményi támogatást, melyet a mindenkori költségvetés függvényében kaptak és kapnak az egyházi fenntartók. Az összeg az elmúlt két évtizedben többször változott – voltak évek,

[7] 1999. évi LXX. törvény a Magyar Köztársaság és az Apostoli Szentszék között a Katolikus Egyház magyarországi közszolgálati és hitéleti tevékenységének finanszírozásáról, valamint néhány vagyoni természetű kérdésről 1997. június 20-án, Vatikánvárosban aláírt Megállapodás kihirdetéséről – *„Megállapodás, amely létrejött egyfelől a Magyar Köztársaság, másfelől az Apostoli Szentszék között a Katolikus Egyház magyarországi közszolgálati és hitéleti tevékenységének finanszírozásáról, valamint néhány vagyoni természetű kérdésről”*

amikor növekedett, és voltak, amikor drasztikusan csökkent – napjainkra jelentős anyagi segítséggé vált.

Az 1997-es,[8] az elmúlt években többször módosult „kulturális törvény", mely a könyvtárak, levéltárak, múzeumok működésnek jogi hátterét teremtette meg a rendszerváltás után, már számolt az egyházi könyvtárakkal is. Ennek a törvénynek az egyik újdonsága éppen abban állt, hogy nem a korábbi tipizálást használta, hanem nyilvános és nem nyilvános könyvtárról beszélt, előírva a nyilvános könyvtárak jegyzékének[9] vezetését.

[8] 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről.

[9] 64/1999. (IV. 28.) Kormányrendelet a nyilvános könyvtárak jegyzékének vezetéséről – ez a jogszabály is többször változott az elmúlt két évtizedben.

A nyilvános státuszt vállaló egyházi könyvtárak számára megnyílt az út különböző, elsősorban NKA-s, majd másféle pl. a minisztérium által biztosított, sőt, még uniós pályázatokhoz is.

Az 1993-ban létrejött NKA-nál az egyházi könyvtárak, általában 1997-1998-tól, a nyilvános státuszt vállalók, 1999-2000-től különösen is, tudtak pályázati támogatást nyerni, főként restaurálásra, de dokumentumvásárlásra, katalóguskonverzióra, szakmai kiadványok megjelentetésére, digitalizálásra, telematikai fejlesztésre, a könyvtári infrastruktúra javítására is. Az egyházi-felekezeti könyvtárak 2014-ig éltek is ezzel a lehetőséggel, ám az utolsó években az elnyerhető összeg egyre kisebb lett, és utána ez a pályázati cél-téma (állományvédelem, restaurálás) is szinte teljesen megszűnt. 2020-ban kapott nyolc egyházi könyvtár az EMMI-től támogatást leginkább restaurálásra, és ebben az évben volt NKA-s pályázat is, ilyen jellegű.

A Gerő Éva Alapról szóló Megállapodást az alapító, Gerő Gyula és a Pannonhalmi Főapátság, képviselője Várszegi Asztrik főapát 2016-ban írta alá, de az alapító már 2015-től biztosított támogatást a pannonhalmi könyvtár és más

egyházi könyvtárak számára. Az alapítvány 2016-tól már ténylegesen működött, ezzel biztosítva a pályázati lehetőséget és támogatást. Ha ez a lehetőség nem is volt olyan mértékű, mint pl. az NKA-s pályázatok, mégis tiszteletreméltó, mint egyetlen magánszemély által tett alapítvány. De jelentős és tiszteletreméltó azért is, mert az elmúlt öt évben Gerő Gyula a Gerő Éva Alap adta lehetőségeken túl is támogatott minden pályázót, ha kisebb összeggel is, mint amit az alapítványról szóló Megállapodás (300.000 Ft) garantál. Azt is meg kell jegyeznünk, hogy ezt a plusz támogatást az alapítványt tevő akkor is biztosította, amikor a banki kamatok nem érték el a 300.000 Ft-ot; tehát kipótolta a hiányzó összeget és még ezen felül támogatta a további pályázókat.

A pályázati beszámolókban azt olvashatjuk, hogy a Gerő Éva Alap nyújtotta támogatás segítséget jelentett a pályázóknak, még akkor is, ha nem a teljes összeget, 300 000 Ft-ot nyerték el, hanem kisebb összegű, de 100 000 Ft-nál soha nem kevesebb támogatást kaptak.

A támogatást kérő könyvtárak pályázatából kivétel nélkül látszott, hogy a könyvtárban komoly munka folyik, több esetben a megvásárolni kívánt eszköz vagy elvégeztetni kívánt restaurálási munka árát nem fedezte a Gerő Éva Alap kínálta támogatás, de a fenntartó kész volt biztosítani a hiányzó összeget a saját forrásaiból. ▶

FŐEGYHÁZMEGYEI KÖNYVTÁR

BESZÁMOLÓ

ISMERETTERJESZTŐ KISFILM
KÉSZÜLT AZ EGRI FŐEGYHÁZMEGYEI KÖNYVTÁRRÓL

BALOGH FERENC
Főegyházmegyei Könyvtár, Eger

Néhány éve rendezi meg Aquinói Szent Tamás ünnepéhez (január 28.) kapcsolódóan az egri Andrássy György Katolikus Közgazdasági Szakgimnázium, Gimnázium és Kollégium a katolikus tudomány és kultúra napját. A rendezvény ötlete Buda Péter teológiai tanártól, az intézmény korábbi lelki vezetőjétől, (jelenleg az egri Érseki Papnevelő Intézet rektora) és Béres Gyulától, az iskola tanárától származik. „Normál esetben" ezen a napon, a folyosókon elhelyezett kivetítőkön keresztül egész nap katolikus tudósok arcképeit, életrajzát, műveit és találmányait ismerhetik meg a diákok. Ehhez társul egy előadás is. A pandémia miatt idén a szokott módon nem lehetett megtartani a rendezvényt, az egész esemény az online térbe került. Erre az alkalomra készült a Főegyházmegyei Könyvtár történetét és kincseit bemutató kisfilm is. A kiindulási pont az volt, hogy ne egy statikus, egykamerás felvétel készüljön az előadásról, hanem egy megkomponált képekkel, aláfestő

zenével ellátott, az intézményt és unikális dokumentumainak egy részét bemutató online tárlatvezetés, amely többcélúan felhasználható. Ennek elkészítésében azonnal partner volt a Szent István Televízió és annak két operatőre: Federics Róbert és Vozáry Róbert.

A film egyrészt PR célokra is szolgál (folyamatban van az angol, francia, lengyel, német és olasz nyelvű feliratok elkészítése), másrészt oktatási intézményekben is felhasználható. Terveink között szerepel sokkal rövidebb, feszesebb tempójú „klipek” készítése is. Ezek egy-egy dokumentumot, a könyvtár történetének momentumait fogják bemutatni. Elkészülésük után remélhetőleg a hosszú, kényszerű zárvatartás után a barokk termünk és az olvasótermünk látogatottságának növelését és az újranyitást is elősegítik majd…

Az online tárlatvezetést Balogh Ferenc, a könyvtár igazgatója tartotta, a kisfilm megtekinthető a Szent István Televízió YouTube-csatornáján.

BESZÁMOLÓ

GYŐZTESEK KONFERENCIÁJA

KÖVÉCS ILDIKÓ
Gál Ferenc Egyetem Könyvtára

A Könyvtári Intézet január 20-án a Katalisten hirdette meg a győztesek konferenciáját, azaz a Minősített Könyvtár cím és Könyvtári Minőségi Díj nyerteseinek találkozóját, amelyre az online térben került sor. A program célja volt, hogy január 28-án köszöntse és ünnepelje a 2020-ban győztes könyvtárakat. A tíz nyertes könyvtár közül négy könyvtár mutatta be pályamunkáját, könyvtára kiemelt tevékenységeit. Olyan könyvtárak mutatkoztak be, amelyek minőségmenedzsment tevékenysége eddig kevesebb nyilvánosságot kapott, és a kiválasztott könyvtárak olyan témákat mutattak be, amelyek aktuálisak és nagy érdeklődésre tarthatnak számot.

A program elején Fehér Miklós, a Könyvtári Intézet igazgatója köszöntötte a díjazottakat és a résztvevőket.

Az online térben elsőként Kovács Béla Loránd, a Méliusz Juhász Péter Könyvtár (Debrecen) igazgatója számolt be arról, hogy könyvtárukban hogyan vezették be és alkalmazzák a mérésen alapuló döntéshozatalt. Előadásában azt mutatta be a könyvtárigazgató, hogy a könyvtárak társadalmi hasznosulását hogyan lehet mérni, hogyan lehet ezt a fenntartó felé pénzügyileg is kifejezni. Mindezt a könyvkölcsönzés példáján keresztül mutatta be. Egy, az Egyesült Államokban használt módszert hívott segítségül és példával illusztrálta, hogy az elvégzett számítás szerint a megvásárolt könyvek értéke négyszeresen térül meg.

Ilyen mutatók alkalmazásával is bizonyítani lehet a könyvtárak hatékonyságát, illetve segíteni a felelős döntéshozatalt.

A második előadó, a mórahalmi Tóth Menyhért Városi Könyvtár vezetője – Berta Gyuláné – előadása elején néhány szóban Mórahalom településével és könyvtárával ismertette meg a hallgatóságot. A könyvtárigazgató bemutatta, milyen nagy hangsúlyt fektettek és fektetnek a partnerkapcsolatokra, a partnerkapcsolatok ápolására, a proaktív szemlélet alkalmazásával. Részletesen beszámolt arról, hogyan alakították ki városi könyvtárukban az önkormányzattal a megfelelő partnerkapcsolatot, hogyan fejlesztették ki gyermekkönyvtári programjaikat, milyen élmények várhatták és várják majd a hozzájuk látogató gyermekeket, csoportos foglalkozások, nyári táborok, foglalkoztatók alkalmával.

A harmadik előadásban az Óbudai Platán Könyvtár igazgatóhelyettese, Szépvölgyi Katalin az intézmény fiókkönyvtáraként működő Ezüsthegyi Könyvtárat mutatta be. A könyvtár zöldkönyvtárként épült, kialakításakor energetikai és minden szempontból a környezetvédelmet tartották szem előtt. Energiahatékony fűtési és világítási rendszert építettek ki, a nyílászárókat természetes anyagokból készítették.

Mórahalmi Könyvtár – képek a bemutató ppt-ből

Magkönyvtár – képek a bemutató ppt-ből

Azonban ezen túl kiemelt szempont volt, hogy az öko-szemlélet a könyvtár mindennapjaiban is fontos szerepet töltsön be. Ehhez kapcsolódó hívószavak, amelyeket a könyvtárosok szem előtt tartottak: a fenntartható fejlődés, a környezetvédelem és környezettudatos magatartás népszerűsítése. Kialakítottak a könyvtár udvarán zöld olvasótermet, amely nemcsak azt jelenti, hogy az olvasók szabad téren, árnyas fák alatt olvashatnak, lapozhatnak bele kötetekbe, hanem azt is, hogy a gyűjtemény gyarapításánál a környezetvédelem és a zöld szemlélet hangsúlyosan jelen van. Mindezen szemlélet érvényesítésében az önkormányzat zöld elköteleződése is segítette a könyvtárosokat. A könyvtár partnerként részt vesz a zöld kezdeményezésekben, ilyenek például a Passzold vissza! Beporzók Napja. Programjait, rendezvényeit is

áthatja ez a szemlélet: ismeretterjesztő előadások, kreatív foglalkozások, szabadtéri programok, mind-mind a környezetvédelem, a fenntarthatóság téma köré épülnek. Fűszerkertet és minta tankertet alakítottak ki udvarukon, ahol óvodások, kisiskolások ismerkedhetnek a kertműveléssel. Kialakították Magkönyvtárukat is, amely könyvtári környezetben a fenntartható fejlődés célkitűzéseit szolgálja. Vetőmagokat lehet kölcsönözni, hazavinni, elültetni, majd annyi a feladat, hogy betakarítás után ugyanannyi magot vissza is kell vinni a könyvtárba, hogy aztán abból a magból mások kölcsönözhessenek, és ültethessenek.

Az utolsó, negyedik előadásban Rakonczás Szilvia, a Békés Megyei Könyvtár igazgatója mutatta be Digilabor és Békéswiki elnevezésű fejlesztéseiket. A két tevékenység – amely a jelenben született – összekapcsolja a múltat és a jövőt. A Békéswiki online helyismereti közösségi tartalmat fejleszt, gyűjt. Az online helyismereti enciklopédia mottója: „Őrizzük, tehát gyűjtsük össze emlékeinket, ne hogy véglen elvesszenek, s ez által is üresebb legyen a múlt, szegényebb a jelen, kétesebb a jövő." (Ipolyi Arnold) A tevékenység közösséget teremt, mivel a tartalmakat nem kizárólag a könyvtárosok készítik, hanem Békéscsabát, a várost, Békés megyét szerető, lokálpatrióta, elkötelezett, és társadalmilag aktív személyek kapcsolódnak be a munkába. A program közösséget teremt és további aktivitások is építhetők rá, vetélkedők, kvíz, helyismereti séták. A Digilabor, ahogy a neve is mutatja, a jövőbe mutat, a digitális tudást, digitális kompetenciát hozza közel a könyvtárlátogatókhoz. A Digilabor makerspace (kreatív alkotótér) típusú kezdeményezés, amely az első nyilvánoskönyvtári 3D nyomtató beszerzése után kialakított tevékenység. A beiratkozott olvasók számára

Digilabor – a Békés Megyei Könyvtár honlapjáról

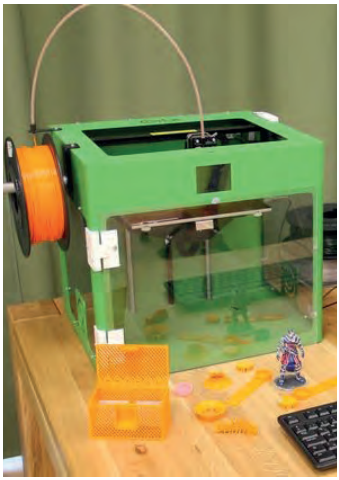

3D nyomtató – a Békés Megyei Könyvtár honlapjáról

látogatójegyükkel ingyenesen látogatható, azonban a felmerülő anyagköltséggel számolni kell. Lehetőség van 3D-s nyomtatásra, a robotika alapjainak elsajátítására, a mikroelektronika megismerésére, vagy akár közös foglalkozás keretében világító képeslap is készíthető. A tevékenység működésének fő célja az alkotás, újítás, újrahasznosítás megismertetése és gyakorlatba való átültetése. A bemutatott fejlesztés lehetőséget biztosít szabadidős foglalkozások, csoportprogramok szervezésére, az Iskola Közösségi Szolgálat is teljesíthető itt. A Könyvtári Intézettel közösen gyakorló könyvtárosok részére „Makerspace a könyvtárakban” című képzést alakítottak ki, ahol könyvtárosok ismerkedhetnek meg a lehetőségekkel és meríthetnek ötleteket. A Digilabor nyújtotta lehetőségekről további információk a Békés Megyei Könyvtár honlapján olvashatók.

A bemutatkozó könyvtárak a konferencián bemutatták és bizonyították, hogy a helyi adottságokat – gondolhatunk a külső és belső adottságokra egyaránt – kihasználva, azokat erőtényezővé fordítva hozták létre innovatív könyvtári szolgáltatásaikat, és bocsátották azokat a köz, a társadalom rendelkezésére.

Gratulálunk minden könyvtárnak az elvégzett munkához, és további sikereket, eredményeket kívánunk. ▶

KÖNYVAJÁNLÓ

Blázy Árpád, Gáncs Tamás
Jóbbal a karanténban
Budapest-Kelenföldi Evangélikus Egyházközség, Budapest, 2020.

Kajtár Edvárd
Menjünk át a túlsó partra! vigaszkereső gondolatok a Karantén Bárkájából
Jel Kiadó, Budapest, 2020.

BESZÁMOLÓ

GYÁSZJELENTÉSEK
az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár honlapján

DOBÓ JUDIT – PAPP ILDIKÓ
Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár

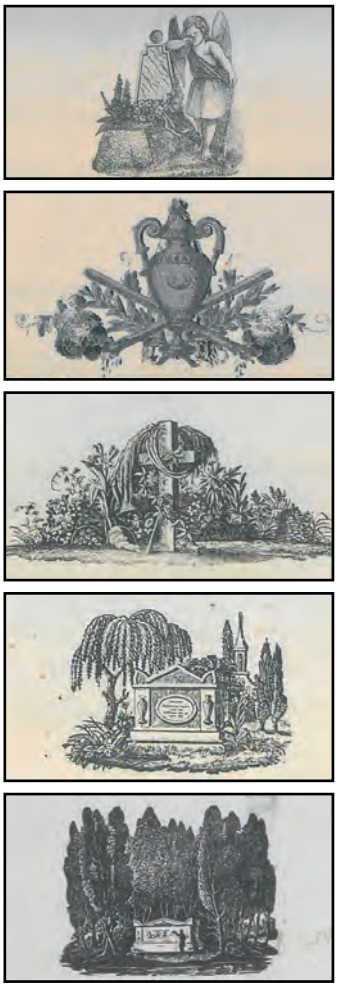

Újabb dokumentumok váltak virtuálisan hozzáférhetővé az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár honlapján. A gyűjtemény jelentős mennyiségű apró- és kisnyomtatvánnyal rendelkezik, ezek egyik csoportjának, a gyászjelentéseknek a digitalizálása indult el a közelmúltban. A főként hagyatékokból, valamint az egyházmegye körleveleinek mellékleteiből gyarapodó gyűjteményrész feltárása folyamatosan történik, jelenleg már több mint kétezer tétel található a Bibliotheca Digitalis Gyászjelentések oldalán. Különösen értékes részét képezik a gyűjteménynek a Majer István (1813-1893) esztergomi nagyprépost hagyatékában található partecédulák, amelyek nemcsak a helytörténeti, de az általános művelődéstörténeti kutatásokat is segíthetik. Így a Bibliotheca Digitalis oldalon a Fugger-gyűjtemény kötetei, a kódextöredékek, kéziratok, levelek, bejegyzések, sematizmusok, körlevelek, színes előzékek mellett részben már ez a dokumentumcsoport is kutatható online módon olvasóink számára. Az oldalt Papp Ildikó szerkeszti, aki elérhető papp.ildiko@bibliotheca.hu e-mail-címen.

BESZÁMOLÓ

KICSIT, MINT AZ EMBERHALÁSZAT...

Nem egyszerű feladat a közfoglalkoztatás, de érdemes belevágni…

KÁDÁRNÉ ZSOLDOS EDIT
Bethlen Gábor Református Gimnázium és Szathmáry Kollégium Könyvtára

Hódmezővásárhelyen 2016 óta folyamatosan veszünk részt álláshely támogató programokban: közfoglalkoztatás, GINOP, TOP pályázat is szerepelt már a kínálkozó pályázatok között. Az első próbálkozást az NMI kulturális közfoglalkoztatási lehetősége jelentette, majd ezt követte az OSZK kulturális foglalkoztatási programja, mellette pályázatok, kormányhivatali források is megjelentek. A lehetőségek és a formák folyamatosan változtak.

2021-re a Református Szeretetszolgálat Alapítvány programja maradt számunkra a legbiztosabb pont, ahol idén 16 támogatott álláshelyre kaptunk lehetőséget.

Munkavállalóink több Ótemplomi református köznevelési intézményben látnak el feladatot, változó munkakörökben: takarító, gondnok, szakképzett épületgondnok, konyhai kisegítő, adminisztrátor is van a foglalkoztatottak között.

A foglalkoztatási programhoz Egyházközségünk együttműködési megállapodást köt a Magyar Református Szeretetszolgálat Alapítvánnyal, a korábban igényelt álláshelyeket ők biztosítják számunkra egy éven keresztül (márciustól, következő év február 28-ig), egy egyszeri támogatási díj megfizetésével. Ezek a pályázatok egy éves ütemben valósulnak meg, s országosan egy időpontban, február utolsó napján zárulnak.

Természetesen havi rendszerességgel dokumentálási feladataink vannak, köztük a következők: jelenléti ívek, munkanaplók vezetése, szabadságolás, betegszabadság, távollétek igazolása. A további dokumentációs ügyek intézését azonban a Szeretetszolgálat intézi, egy kapcsolattartó segítségével.

Helyi szinten az emberi tényező marad, talán ez a legnagyobb kihívás, feladat.

A közfoglalkoztatásban nagy a rotáció. Aki sokáig marad közfoglalkoztatott, okkal van ott, ahol. Aki helytáll, önállóan boldogul, többnyire gyorsan továbblép, arra használja a közfoglalkoztatást, amire szánták: út, vissza a munka világába. A programok célja, hogy a munkakeresők – bármilyen okból, kor, képzettség hiánya, tartós munkanélküliség – lehetőséget kapjanak közfoglalkoztatási programba bevonva munkavégzésre, amit anyagilag támogatnak a munkáltatónak.

Néhány adat szűkebb környezetünkből: a közfoglalkoztatás segítségével az elmúlt 5 évben 6 intézményi könyvtárat sikerült feldolgoznunk (ez közel 100.000 kötetet jelent), egy telephelyet létrehoznunk, ahol magának a helyszínnek a kialakítását is nagyban segítette a program. Továbbá az iskolák mindennapi életét is támogatja a résztvevők munkája. Több kéz, több lehetőség…

Sok nehéz élettel találkozunk, a „kapcsolatból" talán új irányt is kaphat egy-egy „életfolyamat". Nem lehet mindenkin segíteni, de türelemmel és jó szemmel meg lehet találni azokat a (munkát) keresőket, akiknek szükségük van egy ilyen programra, kapaszkodóra, hogy a mindennapjaik olyan mederbe kerüljenek, amiből profitálni tudnak, előbbre léphetnek. S ennek megvalósulása, kamatoztatása a munkavállalónak és munkaadónak is közös érdeke. ▶

BESZÁMOLÓ

EMLÉKEZET

A Pannonhalmi Főapátság 2021. évi kulturális évadának hívószava

Forrás: Pannonhalmi Főapátság honlapja

„Nemzedék nemzedéknek hirdeti hatalmas művedet,
s elbeszélik fölséges tetteid” (Zsolt 145,4)

A Pannonhalmi Főapátság 2021-ben az „Emlékezet” témája köré rendezi kulturális és spirituális rendezvényeit és tevékenységét.

A keresztény élet alapvető eleme a visszaemlékezés és az emlékezet továbbörökítése. Isten jelenléte a közösség és az egyén életében az emlékezet által lesz megragadható. S a keresztény közösség hite szerint az emlékezés rituális formájában, az eucharisztikus ünneplésben Isten megújítja és jelenvalóvá teszi legnagyobb tettét: az ember megváltását. Az emlékezet útjára lépve Isten jelenébe léphet az ember.

Az ezeréves Pannonhalmi Főapátságban kiemelt feladatunk gazdag múltunk eseményeinek, kulturális és spirituális értékeinek kutatása és továbbadása. Az emlékezet feltárásával a jelennek és a jövőnek szeretnénk szolgálni. Természetesen tudjuk azt, hogy az emlékezet törékeny és kiszolgáltatott dolog. A múltról szóló nagy elbeszéléseink mindig konstrukciók, mindig az értelmezés és az értelemadás folyamatának függvényei. Az emlékezés folyamatára figyelve megérthetjük azt is, mi alakította, és

mi alakítja önértelmezésünket és önképünket. S amikor a szerzetesközösség saját nagy elbeszéléseit vizsgálja, arra hívja meg a monostorba látogató vendégeket és zarándokokat, hogy legyenek ők is részesei ennek a folyamatnak.

Szent Ágoston szerint az emlékezés bátorsága Isten dicséretének szabadságára vezet. Az emlékezés és az emlékezetre való összpontosítás egy folyamat kezdete: a változásé és a megújulásé. Az „Emlékezet 2021”-es évében elkezdődik a Pannonhalmi Főapátság négyéves készülete, amely 2024-et, a pannonhalmi Bazilika felszentelésének 800. évfordulóját készíti elő. Az emlékezés (2021), a megújulás (2022) és a zarándoklat (2023) éve után az ünnep (2024) esztendejéhez jutunk el. Szimbolikus utazás ez, amely felvezet a Szent Hegyre, Isten nyolcszáz éves házához.

„Íme Uram, mekkora utakat bejártam emlékezetem térségein. Téged kerestelek, s emlékezetem nélkül nem tudtalak volna megtalálni.” (Szent Ágoston)

DR. DEJCSICS KONRÁD OSB
kulturális igazgató

KIÁLLÍTÁSOK

2021. március 21. – 2021. november 11.

LÁTHATLAN SPEKTRUMOK - INVISIBLE SPECTRA

Időszaki kiállítás a Pannonhalmi Főapátság
Főmonostori Kiállítóterében

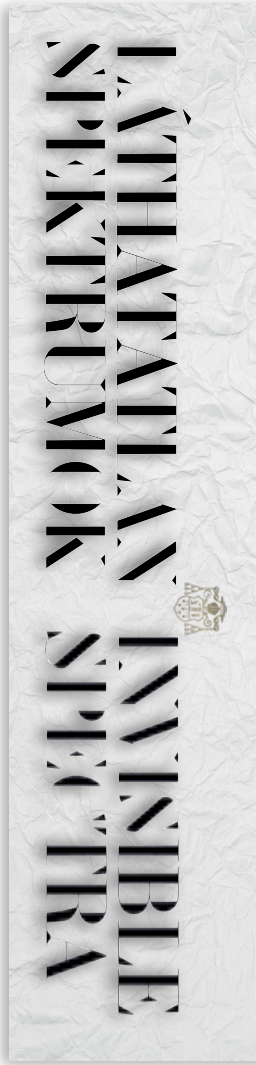

- **Kutatók:** A ...NYITOTT MÚZEUM... tudós közössége a Néprajzi Múzeum szervezésében működő kutatócsoport (2015–2018). A Láthatatlan spektrumok kiállításban részt vevő kutatók Foster Hannah Daisy, Gadó Flóra és Frazon Zsófia. Külön köszönet: Toronyi Zsuzsanna.
- **Alkotók:** Albert Ádám, Gosztola Kitti, KissPál Szabolcs, Lepsényi Imre, Salát Zalán Péter, Tranker Kata, Villányi Csaba
- **Kurátor:** Frazon Zsófia, Gadó Flóra

A tárgyak csillogása a felület, az anyag és a fény metszéspontjában jön létre. Van, ami ebből emberi szemmel látható, és van, ami csak mikroszkóppal. A gyűjtemények „csillogása” a tárgyak, a tudás, a gondolkodás és az emlékezet metszéspontjában képződik. Van, ami ebből raktárakban, kincstárakban vagy egy kiállításon megtapasztalható, és van, ami csak kutatással tárul fel. A tudományos és a művészi kutatás egymással hangolható gyakorlatok: a módszerek, a tudások és az érzelmek mindkettőben szerepet játszanak, de kifejezési formáik eltérőek. A tudós szövegekkel, a művész inkább képekkel foglalkozik. De mindkettő számára fontos a kíváncsiság, a nyitottság és a felfedezés ereje. A Láthatatlan spektrumok együttműködés és dialógus eredménye. Terepe a Pannonhalmi Főapátság többszáz éves gyűjteménye

(múzeum, könyvtár, levéltár, iskola); gondolati tere pedig a bencés közösség tudása és emlékezete, amely az idő, a tér és a szerzetesi tapasztalat ma is változó világa.

A láthatatlan spektrumok kifejezés Palatin Gergely (1851-1927) tudományos szövegében olvasható. A fényképező szerzetesként is ismert győri, majd pannonhalmai fizikatanár Jedlik Ányos tanítványa volt, és olthatatlan kísérletező kedvvel fordult a fény és optikai vizsgálatok felé. Fogalmai a tárgyak felületén létrejövő fényhatás látható és láthatatlan részeire utalnak. Arra, ahogy átléphetünk egyikből a másikba. A láthatóból a láthatatlanba, és vissza. „A csillogó tárgyak tükröző felületén sokszor látható finom karczolatok napfényben szivárványszíneket játszanak" – írja egy helyen. A karcolatok azonban csak mikroszkóp alatt látszanak, anélkül csak a szivárvány és a csillogás érzékelhető. Egy illúzió, egy optikai jelenség.

A karcolat, az optikai rács, a fénytörés és a spektrum tudományos fogalmai azonban intellektuális, művészi és érzéki világra fordíthatók: a tudós-kutató és a művész-kutató költői allegóriájaként. Akik láthatóvá tehetnek könyvtári kéziratok mögött megbúvó szerzeteskaraktereket; akik rákérdezhetnek a gyűjteményi tudás spirituális, teológiai és tudományos feszültségeire; akik aktiválhatnak elfeledett tárgyakat, kollekciókat és történeteket – a gyűjtemény és a lokális emlékezet mélyéről. A láthatatlan spektrumok kifejezés finoman felsejlik a művészi kutatásokból született munkákban is, de a kiállítás vizuális világát is inspirálta.

KIÁLLÍTÓ MŰVÉSZEK

- Villányi Csaba, Salát Zalán Péter
  Travail de bénédictin – Travail long et pénible, qui exige de la patience
- Tranker Kata
  Pannónia hármas halma
- Albert Ádám, Lepsényi Imre
  The Taxonomy of Understanding Things
- Gosztola Kitti
  Ut fringilla
- Kiss Pál Szabolcs
  Nyissátok ki a kaput!

2021. március 21. – 2021. november 11.

„DULCIS MEMORIA DANS VERA CORDIS GAUDIA”

Időszaki kiállítás a Pannonhalmi Főapátsági Könyvtár klasszicista teremkönyvtárában

A kiállítás címe egy Clairvaux-i Szent Bernátnak tulajdonított himnusz részlete: Jesu dulcis memoria, dans vera cordis gaudia, Sík Sándor fordításában: Jézus, emlékezni rád, a szívnek szent örömet ád. A kiragadott szövegrész – emlékezni (az emlékezés) a szívnek örömet ad – kitágítja az EMLÉKEZET kulturális évad témáját és megengedi, hogy az emlékezésre, mint az Isten és ember, ember és ember kapcsolatának egyik alapvető jellemzőjére szent és profán értelemben egyszerre gondoljunk. A kiállítás a Biblia segítségével emlékeztet Isten és az ember kapcsolatára; a szimbólumok és jelképek segítségével eltűnődik ezek emlékeztető szerepéről. Kifejti a címadó Jézus neve himnusz gazdag lelki-szellemi-nyelvi tartalmát. Misekönyvek bemutatásával szól a katolikus keresztény élet csúcsáról, a commemoratio Domini-nek, az Úrra való emlékezésnek is nevezett szentmiséről. A kiállított martirológium, naptár, csízió az egyházi év – liturgikus év – emlékeztető rendeltetésére utalnak. A bemutatón helyet kapnak a profán emlékezet tárgyiasult megnyilvánulásai: a naplók, önéletírások, visszaemlékezések, levelek, krónikák, emlékkönyvek és díszkiadványok.

2021. MÁRCIUS

VENDÉGSÉGBEN AZ ÚR ASZTALÁNÁL

Időszaki kiállítás a Pannonhalmi Főapátság szakrális kincseiből az újonnan kialakított Kincstárban

• **Kurátor:** Szikra Renáta

A Pannonhalmi Főapátság látogatói ezer év történelmén átvezető utazásban vehetnek részt, amikor felkeresik a monostort. Útjuk a monostor szíve felé térben egyre beljebb, időben pedig egyre régebbre vezet, míg a bazilikában elérnek a 13. és 12. századi templomhoz, majd hazánk és a főapátság történelmének kezdeteihez, a Szent István-i alapokhoz. A templomba bevezető 19. századi folyosón még a templom meglátogatása előtt a kincstár termében arra nyílik lehetőségük a látogatóknak, hogy spirituális-történelmi utazásukat művészet- és egyházi kultúrtörténeti szempontból elővételezzék, illetőleg elmélyítsék.

A kincstár termében a főapátság gyűjteményeinek különleges, új metszetét mutatjuk be. A műtárgyak kiválasztásának hátterében a vendégség és az emlékezet tapasztalata áll. Az eucharisztia – a szentmise – ünneplése az emlékezet és a vendégség metszetében áll. Emlékezés Isten szabadító tetteire, és részvétel azokban a vendégség tapasztalatán keresztül. A főapátság szakrális műkincsei az emlékezetnek és a vendégségnek a tárgyi emlékei.

A főapátság új kiállítása olyan alkotásokat tár a látogatók elé, amelyek anyagi értéke, magas esztétikai színvonala, stílusbeli változatossága a főapátság minden vendége számára maradandó élményt nyújt. Az itt kiállított művek méltók az európai kulturális örökség gazdagságát megillető tiszteletre, és magas szinten reprezentálják az elmúlt évszázadok keresztény gondolkodásmódjának megjelenítését a különböző korstílusok és stílusirányzatok világában.

A további zenei és egyéb programokról a Pannonhalmi Főapátság honlapjáról ▶ tájékozódhatunk. ◀

Magyar Tudományos Művek Tára

TUDOMÁNY

MTMT – MI MIT JELENT A MAGYAR TUDOMÁNYOS MŰVEK TÁRÁBAN?

„Az adatok hitelességéért az … intézmény … gondoskodik” – VALIDÁLÁSI FOKOZATOK AZ MTMT-BEN

DR. DUDÁS ANIKÓ
Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Bölcsészet- és Társadalomtudományi Kar Könyvtár

Felsőoktatási környezetben megkerülhetetlenné vált a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) intézményi tagsága, az oktatók, kutatók, doktoranduszok publikációs tevékenységének rögzítése a nemzeti, tudományos bibliográfiai rendszerben.

Nemzeti közmű státuszát a rendszer a Magyar Tudományos Akadémiáról szóló 1994. évi XL. törvény (MTAtv.) 3. § (1) bekezdés o) pontja rögzíti, mely a Magyar Tudományos Akadémia közfeladatai között határozza meg a nemzeti tudományos bibliográfiai adatbázis működtetését.

Az MTA Könyvtár és Információs Központ (MTA KIK) alapfeladataként működteti az adatbázist, a működési rendet, az irányító-felügyelő testületek feladatait a Magyar Tudományos Akadémia elnöke határozatban részletezte az MTA elnökének 3/2017. (II. 24.) számú határozatában.

Az Elnöki határozat nemrégiben frissült: február 24-ei keltezéssel jelent meg a Magyar Tudományos Akadémia elnökének 10/2021. (II. 24.) számú határozata A nemzeti bibliográfiai adatbázis működésének rendjéről, melyben az MTMT-t az Európai Bizottság ajánlásainak

megfeleltetve azt a „nyílt tudományt szolgáló infrastruktúrák” közé sorolja.

Az MTMT nem szokványos, egyszerű bibliográfia, hiszen számos tudománymetriai jegyet visel magán. Az MTMT sajátosságaiból fakadóan, helyesebb az adatbázissal kapcsolatban inkább bibliometriai jellemzőkről szólni, ugyanis ez utóbbiak állnak közelebb a bibliográfiai adatoknak a bibliográfiai funkción túlmutató alkalmazási területéhez. Céljai közé tartozik ugyanis, hogy a hazai felsőoktatási és akadémiai kutatóhelyek tudományos műveinek kontrollált, országos kiterjedésű, minél teljesebb bibliográfiai adatbázisaként segítse a magyar tudományos teljesítmény nemzetközi bemutatását, megismerését, az eredmények disszeminációját. A különleges jellemzők teszik alkalmassá a rendszert a tudományos teljesítmény nyilvántartására a szerzői munkásság szintjétől kezdve az intézményi és az országos kibocsátás megjelenítésére is. Más szemszögből a kutatói kiválóság, a kutatási eredményesség, a presztízs és más egyéb hatás mérhetőségére, analizálására és időbeli követésére.

A közösen építhető, egységes rendszerben a publikációs nyilvántartás a forrásközlemények és a rájuk érkezett idéző (hivatkozó) közlemények kapcsolat-hálóján alapszik. A bibliográfiai tételek felvitelével, a forrás-idéző rekordok összekapcsolásával, szerző/publikáció intézményi hovatartozásának (affiliáció) jelölésével mutatható be az egyéni munkásság, az intézményi és a nemzeti tudományos publikációs termés, egyúttal a cikkekben és más dokumentumokban közzétett tudományos eredmények hatása is érzékelhetővé válik a bibliográfia eszközrendszerének segítségével.

Nyilvános, validált, egyeztetett, hitelesített…

„Az adatok hitelességéért az adatfeltöltésről gondoskodó intézmény, mint munkáltató… gondoskodik" – jegyzi a 2021. évi Elnöki határozat 4.§ (4) pontja.

Az MTMT intézményi adatkezelői tapasztalhatják, hogy egyes szerzők – kutatók – a rendszert túl bonyolultnak tartják, nem világos számukra, mi mit jelent az adatbeviteli felületen. Távol áll sok felhasználótól a bibliográfiai rendszerben való gondolkodás, általában is az adatok világa, azok összekapcsolásának mesterfogásait sem ismerik.

A közös munkával gyarapodó, frissülő adattár a felhasználók változatos bibliográfiai-adatfelviteli készségekkel megáldott táborának biztosít lehetőséget az adatok önálló feltöltésére. Az „adatpublikáláshoz", azaz a nyilvános felületen való adat-megjelenítéshez az MTMT-be regisztrált szerző jogosultsága elegendő, míg a magasabb szintű kontrollmunkákhoz adminisztrátori belépővel kell rendelkezni.

Gyakori kérdés, mit hogyan ért az MTMT? Vajon a szerzői adatfelvitelkor jóváhagyott – Nyilvános státuszra állított tételt ellenőriztetni kell-e ahhoz, hogy a pályáztatási rendszerekben is frissíthetők legyenek az MTMT-ből importált adatok?

Homályban marad sokak előtt a szerzői – adminisztrátori szerepkörökhöz rendelt többfokozatú kontrollálást – validálást jelző státusz-beállítások működése, funkciója és azok MTMT-specifikus jelentése.

Az MTMT sajátos jelöléstechnikát alkalmaz a „hitelesség" reprezentálására, illetve az ellenőrzöttség különféle stádiumainak és fokozatainak megjelenítésére, az érvényesség megállapítása vagy ellenőrzése részben automatizáltan is lefuttatható.

Szerzői és adminisztrátori nézetek

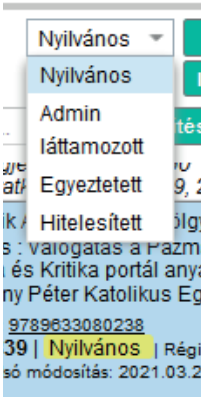

Az MTMT rendszere az intézményi adatkezelés határain belül négy fokozatú kontroll-szintet különböztet meg. Az adatkezelési jogosultságoktól függ a minősítés jelölése, az adott tétel készültségi foka és pontosságának összevetésen alapuló megítélése.

A szerzői felvitelkor és a mentéskor keletkezett státuszok:

- a Munkapéldány – ami nem jelenik meg a weben, a kitöltött adatlap a belső rendszerben el van mentve, az adatgazdák látják és szerkeszthetik,
- a Nyilvános művelet során a tétel látható lesz a keresésekor vagy böngészéskor a külső felületen.

A szerző a piszkozatban lévő – a csak a belső szerkesztőfelületen látható Munkapéldány állapotot Nyilvános (korábban: Jóváhagyott) státuszra állíthatja.

Az intézményi adminisztrátorok további három fokozatban ellenőrizhetik a dokumentum és a metaadatok megfelelését: az Admin-láttamozott, Érvényesített, Hitelesített műveletekkel.

A forrástételek ellenőrzési-érvényesítési fokozatai összefoglalva:

1. Munkapéldány – a kitöltött adatlap a belső rendszerben el van mentve.
2. Nyilvános – megtörtént az adatpublikálás, a külső weben a publikáció tétele látszik, a táblázatok számítják, átemelhető a doktori.hu-ra és más kompatibilis rendszerekbe.
3. Admin láttamozott – a másodfokú ellenőrzés megtörtént, az ellenőrzés a következőkre terjed ki: a tétel bibliográfiai formai szempontból megfelelő, a szerző névváltozata és a törzslap összekapcsolása helyes, a besorolások ellenőrzései megtörténtek.

4. Egyeztetett – az adatok tartalmi ellenőrzése a következők szerint: metaadat-egyezőség más közismert referenciaforrással egyeztetve, a külső referenciaforrás csatolt azonosítójának alapján (doi, Scopus, Wos, ISBN stb.), az azonosítók érvényesítése megtörtént (a linket ellenőrizték és az működik).

5. Hitelesített – autopszia alapján történt az ellenőrzés (eredeti mű, digitális másolat, doi alapján).

Hitelesítés után a rekord zárolt (nem szerkeszthető, csak magasabb szintű jogosultsággal).

Jogosultság (legkisebb szint)	Státusz	Magyarázat
Szerző	Munkapéldány	Új felvitel mentése, a belső felületeken jelenik csak meg
Szerző	Nyilvános	Adatpublikálásra kiterjedő jóváhagyás. Megjelenik a külső weben és keresőben, a táblázatok, statisztikák beszámítják.
Adminisztrátor	Admin láttamozott	Bibliográfiai szempontból ellenőrzött
Adminisztrátor	Egyeztetett	Referenciaforrással egyeztetett
Adminisztrátor	Hitelesített	Autopszia alapján ellenőrzött

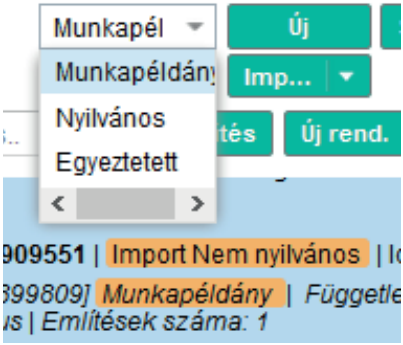

Az idézőkhöz rendelhető státuszok értelemszerűen megegyeznek a forrástételekkel, az idézéskapcsolat nézet alapvetően kétféle megerősítési lehetőséget tartogat: a Nyilvános és Egyeztetett lépcsőfokokon.

A korábbi terminusok kezelése, a duplumok összevonása összetettebb státusz-állapotot is eredményezhet.

A publikációs-azonosítók validálása különösen az importtal bekerült tételek estében adnak több munkát az MTMT-adatkezelőknek.

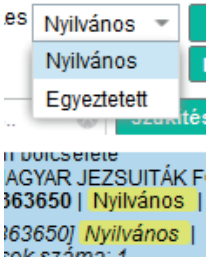

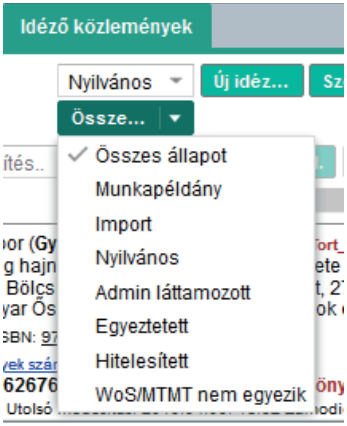

A Web of Science negyedéves MTMT-által indított betöltésekor a validált WoS-azonosítók nem írják felül például a kézi felvitelű tételeket, míg megfelelő validálás híján, többletmunkát adhatnak a dokumentum eredeti nyelve szerint megszerkesztett kézi bibliográfiai adatsor háttérbe szorításával.

A validált azonosítóhoz bibliográfiailag eltérő módon – például címfordítással – képviselt leírás is párosulhat, az automatikus javítás/felülírás a validálással szabályozható.

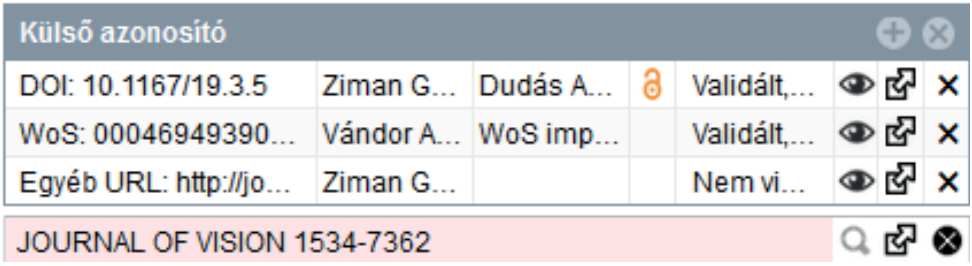

Külön érvényesíthető a DOI-azonosító és többféle más permanens link is. A webes elérhetőségi információk beállításaival együttesen különálló információ-csomagot tárolnak el.

Az MTMT-ben, az új működési rendben hangsúlyozott nyílt hozzáférést, és általában a hozzáférés nyíltságát, típusát (például Gold-OA) vizualizálva, ikon jelzi.

Fontos hangsúlyoznunk, hogy egyik érvényesítési státusz sem jelenti a mű szakmai tartalmi ellenőrzését. A mű tartalmi ellenőrzése nem bibliográfiai feladat, a kontroll egyik esetben sem terjed ki a műbe foglalt állítások érvényességére. Az ellenőrzés – inkább a szerkezet, tárgyalásmód, hivatkozások határain belül vizsgálódva – csak annyiban érinti a tartalmat, amennyiben az a besorolás meghatározásához segítséget nyújt. ▶

Kapcsolódó ismertető:
Az MTMT-ben szereplő adatok ellenőrzéséről, hitelességéről és az adatszolgáltatás felelősségéről. MTMT-honlap [18]
Article published time: 2020-08-30.

RÖVIDHÍREK

HARMINC SZÁZALÉKKAL TÖBB OLVASÓ A MEK-BEN

2020-ban (az előző évihez képest) harminc százalékkal emelkedett az OSZK által üzemeltetett Magyar Elektronikus Könyvtár (MEK) olvasottsága. A koronavírus-járvány első, tavaszi hulláma idején a növekedés aránya a hetven-nyolcvan százalékot is elérte.

Könyvtárunk az év folyamán több mint 15 millió látogatást regisztrált az oldalon. Az idén megújulás előtt álló, huszonegyezer kötetet meghaladó digitális adatbázisra most már naponta hatvanezernél is több olvasó kíváncsi. A leggyakrabban letöltött, magyar szerzőjű szépirodalmi kötetek között többnyire klasszikusok – Mikszáth Kálmán, Petőfi Sándor, Krúdy Gyula és Rejtő Jenő – művei szerepelnek. Az elektronikus könyvtárban Jókai Mór 217, Mikszáth Kálmán 78, Móricz Zsigmond 64, Krúdy Gyula 54, Karinthy Frigyes 53 és Kosztolányi Dezső 35 műve, illetve művének kiadása található meg.

A MEK tematikus digitalizálást tervez a 2021-től szolgáltatható művekből, így többek között olvasható lesz Brodarics István királyi kancellár Szentpétery Imre (1878–1950) által fordított és sajtó alá rendezett históriája a mohácsi vészről, George Bernard Shaw (1856–1950) Az ördög cimborája (fordította Mikes Lajos) és Heinrich Mann (1871–1950) Ronda tanár úr (fordította Kosztolányi Dezső) című alkotása is.

A gyűjtemény szabadon hozzáférhető, regisztráció sem szükséges használatához. Az OSZK jó szívvel ajánlja a MEK köteteit kutatáshoz, tanuláshoz, tájékozódáshoz vagy akár szórakozáshoz.[1] ▶

[1] *Forrás: oszk.hu*

RÖVIDHÍREK

MKE AKADÉMIA

Az MKE Akadémia előadásai:

• Dr. Kállai Ernő:
Az identitás szerepe
a társadalmi integrációban

• és Dr. Laki Ildikó:
Nemzedékek kérdései –
milyen szerepe van a könyvtárainknak napjainkban?

2020.02.26 10 óra
Az előadások megtekinthetők az MKE YouTube-csatornáján.

Kedves Kollégák!

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete hagyományosan évente több országos szakmai konferenciát szervez. A jelenlegi járványügyi helyzetben a szakmai találkozásokat az online térben tudjuk megvalósítani. Egyesületünk 2021 februárjában elindítja MKE Akadémia elnevezésű sorozatát. Az előadások általában minden hónap harmadik szerdáján 10 órától tekinthetőek meg az MKE YouTube-csatornáján. 19

Egy-egy rendezvény 2 előadásból áll, amelyek egyrészt aktuális, a könyvtárosok széles körét érdeklő kérdésekkel foglalkoznak, másrészt a magyar és a nemzetközi könyvtárügy eredményeit mutatják be.

Első alkalommal két olyan előadót kértünk fel, akik a tavalyi évben elmaradt Vándorgyűlés kisplenáris ülésének előadói lettek volna. A konferencia elindításaként hallgassák meg Barátné dr. Hajdu Ágnes MKE elnök 21 üdvözlő szavait!

Kérjük, tartsanak velünk ebben az online utazásban is!

KI KICSODA?

KI KICSODA AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAKBAN?

SÜTÖRI ÁGNES
Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kar Könyvtár

– Melyik könyvtárban dolgozol? Milyen számodra fontos jellemzőjét emelnéd ki?
– A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Hittudományi Kar Könyvtárban dolgozom, munkahelyemet talán a következő szavakkal tudnám röviden jellemezni: nyugalom, csend, békesség. Rendezett, szép, tiszta hely, a hangulata is békés, ezt szeretik is benne az olvasók, én magam is…és hát a teológia fellegvára.

Sütöri Ágnes

– Mióta dolgozol itt? Hogyan kerültél ide?
– 1997 júliusában egy kedves ismerősöm, majd hosszú ideig kollégám, Tarján Mária hívott erre a munkára, akivel egészen 2020-ig együtt dolgozhattam. Szép időszak volt! Jelenleg is egy régről ismert könyvtáros kolléganővel munkálkodhatok a mindennapokban, immár 2 éve.

– Miért, hogyan lettél könyvtáros?
– Könyvtáros – ha lehet így fogalmazni – véletlenül lettem. Munkát akartam változtatni, és épp a keresgélés idején szólított meg Tarján Marika: mellette lenne hely, könyvtárban. Külön öröm volt számomra, hogy ráadásul abba a kari könyvtárba hívnak, amely intézmény levelező tagozatán tanulok. Nagyon megörültem! Jöttem is. A döntésem nem bántam meg azóta sem, úgy érzem, itt a helyem.

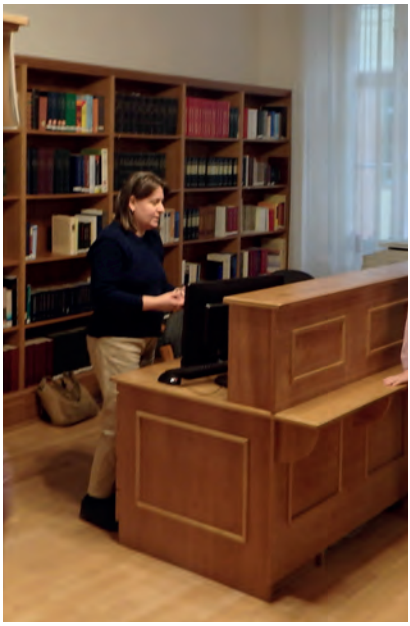

– Miben áll a napi munkád? Milyen feladatokat látsz el?

– Kari könyvtárként kis könyvtárnak számítunk, ahogy korábban már írtam, mindössze ketten visszük a napi feladatokat. Minden könyvtári munkafolyamat rendezése tehát kettőnk kezében van: a megrendelésektől, a katalogizálástól, irodalomkutatástól, az olvasószolgálati és tájékoztatási munkán át, a raktári munkáig mindennel foglalkozunk. Az elmúlt 8-10 évben megjelent új feladatokat is igyekszünk pontosan ellátni, ilyen például a kar professzorai publikációis jegyzékeinek karbantartása, az adatok felvitele, kezelése az MTMT rendszerben.

– Milyen kihívásokat tartogat a munkád?

– Az újkori elvárások, változások nyomon követése csak akkor lehetséges, ha nyitott szemmel figyeljük szakmánk, feladataink gyors átalakulását. Napjainkban az olvasók megtartása, bevonzása a könyvtárba sem egyszerű, hiszen sok hiteles e-forrás áll már a kutatók rendelkezésére a könyvtár falain túl. Az egyetem (PPKE) bonyolult szervezeti felépítése, a központosítás, a feladatok több kézen való átfutása nagyon sok plusz munkát, odafigyelést, türelmet igényel. Minden lassabb és nehézkesebb.

– Milyennek látod a mai magyar könyvtárügyet, benne az egyházi könyvtárak helyzetét?

– Fontos megtalálni a mai változó világban a könyvtárak új szerepét. Az egyházi könyvtárak a maguk sajátos

történelmükkel, kivételes állományaikkal fontos helyet foglalnak el az országos rendszerben. Úgy érzem, hogy a hasonló problémák, de a látható eredmények miatt is fontos, hogy az egyházi könyvtárak külön is összefogtak, ebben fontos az EKE szerepe is!

– Milyen hobbid, szabadidős elfoglaltságaid vannak?

– Természetesen az olvasás, és a séta. Utazni is nagyon szeretek.

– Mit jelent számodra az olvasás? Melyek a legfontosabb, meghatározó olvasmányélményeid?

– Kikapcsolódást elsősorban. Pihenés, szórakozás, de ismeretekben való gyarapodást is. Szoktam teológiát olvasni, de regényeket is: komoly, elgondolkodtatóakat, de humorosakat is. Nagyon szeretem XVI. Benedek emeritus pápa mély, és tiszta teológiai műveit. Kiemelném talán még Bernanos és Mauriac nevét, az ő műveik mindig nagyon mélyen hatnak rám. De Agatha Christie is egyik kedvenc íróm. ▶

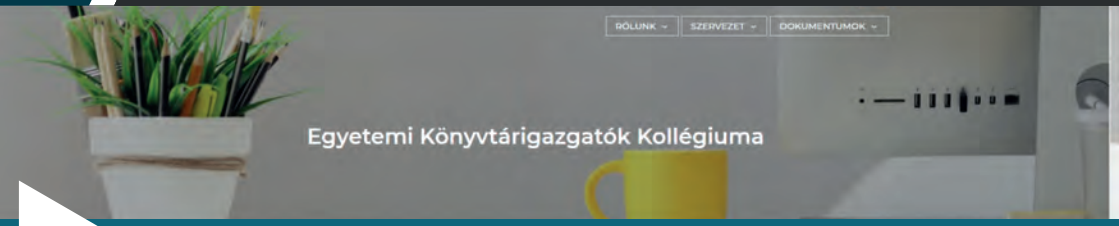

KITEKINTŐ

Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma honlapjának és szerkesztőinek bemutatkozása

SÜMEGINÉ LEHOTAI EDIT
Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Kuno Könyvtára

2020. szeptember 28-tól új honlapja van az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiumának. Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma (EKK) tudományos, nevelési és oktatási, kulturális tevékenységet és a kulturális örökség megóvását végző, egyesületi formában működő közhasznú szervezet.

A megújult felületet, melynek kialakításában több egyetemi könyvtár munkatársa is részt vett – Balázsi Dorina (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár), Csóka-Jaksa Helga (Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont), Fischer Monika (Budapesti Corvinus Egyetem Egyetemi Könyvtár), Sümeginé Lehotai Edit (Szegedi Tudományegyetem Klebelsberg Kuno Könyvtára) és Petró Leonárd (Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár) – olyan honlapként képzelik a szerkesztők, ahol minden felsőoktatási könyvtárban dolgozó találhat érdekes szakmai tartalmakat.

Az aktuális hírek mellett csütörtökönként jelenik meg egy-egy hosszabb bejegyzés olyan témákban, mely a szélesebb könyvtáros olvasóközönség érdeklődésére is

számot tarthat. Az első ilyen cikkből például megtudhatjuk, hogy az egyetemi könyvtárak hogyan kezdték az új szemesztert a második hullám „árnyékában”, a folytatásban pedig olvashatunk a felsőoktatási könyvtárak új szolgáltatásairól, a home office tapasztalatairól, a könyvtárosok motiválásáról vagy az aktuális képzésekről. Minden EKK közgyűlésről készül rövid beszámoló, és a különböző szakmai konferenciákról és fórumokról is igyekeznek hírt adni a honlap gondozói.

A honlap elérhetősége: ekk.org.hu

A szerkesztői munkacsoport tagjai rendszeresen tartják egymással a kapcsolatot, havonta egyszer találkoznak az online térben, amikor megtervezik a következő hónap témáit, felosztják az ezzel kapcsolatos teendőket, eközben megosztják egymással tapasztalataikat is. Szívesen fogadják a könyvtáros szakma segítségét és támogatását a felsőoktatási könyvtárakban zajló eseményekről szóló hírek, információk formájában, nyitottak olyan témajavaslatokra, sőt egész bejegyzésekre is, melyekről szívesen olvasnának a szakma szereplői ezen a felületen.

Arra törekednek, hogy szélesebb körben váljon lehetővé a tapasztalatcsere és a jó gyakorlatok megosztása a könyvtárak és könyvtárosok között, ami láthatóságot, és egy új megjelenési felületet biztosíthat azoknak is, akiknek erre kevesebb a lehetőségük.

Jelentkezés és kapcsolat az alábbi címen lehetséges: contact@ekk.org.hu, továbbá a honlap szerkesztői várják a jelentkezőket az erre a célra létrehozott ContAct Facebook-csoportba is a következő felhívással:

„A csoport a felsőoktatási könyvtárak munkatársai számára jött létre e könyvtárak kommunikációs és marketing tevékenységének nyilvános fórumaként. Célja a fókuszált információáramlás, a hazai jógyakorlatok megosztása és szakmai naprakészség támogatása. A tagok intézményüket képviselve híreket, beszámolókat készítenek, mellyel segítik az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiuma honlapjának tartalomszolgáltatását."

Szerkesszük együtt az EKK honlapját! ▶

ÖRÖKZÖLD

ÖRÖKZÖLD
A KÖNYVTÁROS SZEMÉLYISÉGE

Fotó: Fortepan / Szalay Zoltán

Az ideális könyvtáros személyiségről még nem készült átfogó tanulmány. A könyvtáros munka alapos pályatükre sincs még birtokunkban. Nyilvánvaló azonban, hogy a modern értelemben vett könyvtárosmunkához, a szerteágazó könyvtáros szerepek eredményes vállalásához színes, gazdagon differenciált és integrált személyiségre van szükség. Az alábbiakban csupán arra vállalkozunk, hogy a modem követelményeknek megfelelő könyvtáros személyiségének néhány, eddig még nem említett fontos vonására mutassunk rá.

Ha a könyvtárost nevelőnek tekintjük, akkor munkakörének eredményes ellátásához szüksége van az alábbi tulajdonságokra:

A könyvtárosnak jelentős személyiségnek kell lennie. Minél gazdagabb, műveltebb, tájékozottabb, jellemesebb, rokonszenvesebb a könyvtáros, annál eredményesebben tud dolgozni. Jelentéktelen, „hivatalnok” figurák nem valók könyvtáros munkára.

A könyvtárosban pedagógiai erosznak kell lennie, éppen úgy, mint a pedagógusban. Érdeklődnie kell minden olvasója iránt.

A könyvtárosnak jó olvasónak kell lennie. Élő példát kell mutatnia a magas színvonalú, az elmélyülő, a gazdag és

Fotó: Fortepan / Album010

értékes szempontú olvasásra. Csak a jó olvasó könyvtáros tud idejében és megfelelően beavatkozni az olvasó életébe, olvasásának irányításába. Csak a jó olvasó könyvtáros tud megfelelő olvasási szempontokat adni olvasójának, ha csak egyetlen mondattal is, amikor átnyújtja neki a könyvet.

Csak az ilyen könyvtárost fogadja el és követi szívesen kalauzként az igényes olvasó.

A megfelelő fedezet elve: A könyvtáros minden információjának megbízhatónak, vagyis kellő fedezettel rendelkezőnek kell lennie. Olvasója ismeretében tudnia kell, hogy az olvasónak mire van szüksége, mire irányul érdeklődése, s legelőször is ezt az érdeklődést kell kielégítenie. A könyvtáros csak akkor irányíthatja eredményesen olvasója érdeklődését, ha előbb megbízható információval sikerült bizalmát megnyernie. Ha a könyvtáros akár tudatlanságból, akár rosszul értelmezett nevelési hivatástudatból félreinformálja az olvasót, akkor számíthat arra, hogy a becsapott olvasó később vagy nem veszi figyelembe tanácsait, vagy egyáltalában nem fordul hozzá tanácsért.

Ha egy olvasó „izgalmas” könyvet keres, nem szabad nyilvánvalóan nem izgalmas, vagy még csak kevésbé izgalmas könyvet sem ajánlania. Ha valaki a családi élet melegségét bemutató könyvet keres, ne ajánljon olyat, amelynek csak harmadlagosan témája az otthon. És így tovább. Az olvasót nem lehet büntetlenül becsapni. A csaló kereskedőt is elkerülik a vevők. A becsapó könyvtárost talán még inkább az olvasók.

A hatásellenőrzés, vagyis a visszajelentés elve

Ezt az alapelvet erősen be kell építenie magába a könyvtáros-pedagógusnak. Minden intézkedésének eredményét visszajelentéssel kell ellenőriznie. Tudnia kell, hogy az olvasót milyen mértékben elégítette ki a könyv, amit ő ajánlott, megfelelt-e érdeklődésének, s haladt-e, fejlődött-e az olvasó érdeklődése, szükségletrendszere a könyvtáros beavatkozása segítségével. Az a könyvtáros, aki ezt az önellenőrzést nem alkalmazza és nem értékeli ki, olyan, mint az a céllövő, aki sohasem tudja meg, hogy hány pontot ért el lövéseivel, és sohasem látja a céltáblán találatait.

További személyiségvonások

Ha az extroverzió és introverzió vonását nézzük, azt kell mondanunk, hogy szerencsésebb könyvtárosi alkat az extroverziv, mint az introverziv. A könyvtáros jobban el tudja látni kötelességeit, ha könnyen kapcsolódik az emberekhez, ha közlékeny, derűs, nem pedig szótlan, visszahúzódó, nehezen kapcsolódó, erősen introvertált. A kollektivitás felé-hajlás jobb segítség számára, mint az erős individualizmus.

A könyvtárosnak türelmesnek kell lennie. Azok, akik tőle tanácsot kérnek, általában sokkal tájékozatlanabbak az irodalom, a könyvtermés terén, mint ő. Türelemmel kell hát meghallgatnia az olvasók tanácskéréseit és türelemmel kell őket lépésről-lépésre elvezetni az őket valóban kielégítő forrásokhoz. Még fokozottabban vonatkozik ez az olvasó fejlesztésének, érdeklődése irányításának munkájára.

Minél kevésbé neurotizált a könyvtáros, annál jobb. Pszichopaták, pszichotikusok természetesen nem

Fotó: Fortepan / FSZEK Budapest Gyűjtemény / Sándor György

lehetnek jó könyvtárosok. A könyvtárosnak állandóan lépést kell tartania a könyvtermésssel. Nem maradhat el. Úgy gondoljuk, hogy érdemes külön megemlítenünk a szükséges személyiségvonások között a le nem zártságnak, a le nem zárhatóságnak természetes elfogadását. Ehhez nagyfokú rugalmasság kell. Az állandó felfrissülés, a folytonos, folyamatos tájékozódás szinte szenvedélyig fokozódó szükséglete kell hogy dolgozzék minden könyvtárosban. Csak így tudja azt a szerepét, teljesértékűen ellátni, amely a kapcsolóközpont szerepéhez hasonlítható leginkább.

A könyvtárosnak rendesnek, rendszeretőnek, pontosnak kell lennie. Példát kell mutatnia a könyvvel való helyes bánásmódra. Ne dobálja a könyveket, ne rakja egymás hegyére-hátára őket úgy, hogy lecsúszhassanak egymásról és így könnyen rongálódhassanak.

A saját könyvtárban való tájékozódás biztonsága is szükséges. A könyvtárosnak tudnia kell, hogy milyen könyvei vannak, s hogy azok hol találhatók meg. A könyvtáros magatartásával, példájával is nevel. A könyvtárosnak ügye, sőt: szívügye a kultúra, a társadalom művelődése, s az olvasószolgálat, a közönségnevelés érdekében szívesen veti latba szervezőképességét, kezdeményező erejét, találékonyságát, dinamizmusát. Az érdektelen és passzív ember nem alkalmas könyvtárosnak.[1] ▶

[1] Harsányi István: A könyvtáros személyisége in Könyvtáros 11 (1961/8) 465-466. p.

ELISMERÉS

SZAKMAI ELISMERÉS

VIOLÁNÉ BAKONYI IBOLYA

A 2020. ÉVI „ÉV KÖNYVTÁROSA KELLNER BERNÁT EMLÉKDÍJ” NYERTESE

A Kellner Bernát Alapítvány 2020-ban pályázatot hirdetett az „Év Könyvtárosa - Kellner Bernát Emlékdíj” elnyerésére. Füstös János, Csurgó város polgármesterének felterjesztése alapján, munkája elismeréseként „Év Könyvtárosa - Kellner Bernát Emlékdíjat” Violáné Bakonyi Ibolya, a Csurgói Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnázium könyvtárosa nyerte el.

Az Alapítványt Kellner Bernát özvegye, Kertész Margit hozta létre 2015-ben, mely férjének, Kellner Bernátnak, a Somogy Megyei Könyvtár egykori igazgatójának hivatott emléket állítani. A díjat olyan kiváló könyvtáros kaphatja, aki Somogy megyei könyvtárban tevékenykedik, illetve tevékenykedett hosszabb időn át, és munkája során bármely szakterületen kimagaslót alkotott.

Az Emlékdíj ünnepélyes átadására 2021. január 13-án a Polgármesteri Hivatalban került sor. A díjat Horváth Péter, a kuratórium elnöke adta át, méltatva Violáné Bakonyi Ibolya munkásságát.

Violáné Bakonyi Ibolyának az Egyházi Könyvtárak Egyesülése nevében is szeretettel gratulálunk!

ELISMERÉS

SZAKMAI ELISMERÉS

KÜSMŐDI ATTILA

2021. március 15-e alkalmából Áder János köztársasági elnök a Magyar érdemrend lovagkeresztje polgári tagozata kitüntetést adományozta a Gyulafehérvári Érseki Levéltár korszerű nyilvántartó rendszerének kidolgozásában, valamint a szamosújvári katolikus templom felújításában vállalt szerepe elismeréseként Küsmődi Attilának, a szamosújvári Alkantarai Szent Péter Plébánia plébánosának. Küsmődi Attila sokat tett a határon túli egyházi könyvtárakért, éves közgyűléseinken is részt vett.

A kitüntetéshez szeretettel gratulálunk, életét, munkáját kísérje Isten áldása!

BÚCSÚZUNK

R.I.P. RABB MIHÁLY

Szomorú szívvel búcsúzunk volt kollégánktól Rabb Mihálytól, a Kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár egykori könyvtárosától.

1979-től nyugdíjba vonulásáig, 2016-ig dolgozott a kalocsai könyvtárban könyvtárosként és idegenvezetőként.

Nyugdíjas éveit szülővárosában, a jánoshalmi nyugdíjas otthonban töltötte, ahol 2021. január 3-án váratlanul elhunyt.

Vidám, közvetlen alakjára sokan emlékezhetnek az EKE közgyűléseiről.

REQUIESCAT IN PACE

IDÉZET

HÚSVÉT

A csend szirmaiban
csak az ízületek apró ropogása.
A dermedt erekben
hangtalan robajjal zajlani kezd a vér.
Ez már az a hajnal.
Akár kivert kutya, elsompolyog az éj.
Gyöngéd lüktetéssel hegednek a sebek.

Felkel. Kilép. Indul.
Sarkában a tavasz.

Nincs itt. Ne féljetek!

Kertész Eszter

WEBIOGRÁFIA

1. https://mke.info.hu/blog/2020/02/dr-gero-gyulat-95-szuletesnapja-alkalmabol-koszonti-a-magyar-konyvtarosok-egyesulete
2. http://epa.oszk.hu/01300/01367/00063/pdf/06perszonalia.pdf
3. http://epa.oszk.hu/01300/01367/00004/pdf/05perszonalia.pdf
4. https://folyoiratok.oh.gov.hu/konyv-es-neveles/a-konyvtaros-gero-az-igazi-hirvero
5. http://ki2.oszk.hu/kf/2015/05/magyar-konyvtartorteneti-kronologia-4-kotet
6. https://folyoiratok.oh.gov.hu/konyv-es-neveles/tovabb-a-konyvtartorteneti-eltunt-ido-nyomaban-ismerteto-sorok-gero-gyula
7. https://eke.hu/gero-eva-alap
8. https://konyvtar.osb.hu/gero-eva-alap
9. https://www.eke.hu/gero-eva-alap
10. https://konyvtar.osb.hu/gero-eva-alap
11. http://sopronigyujtemenyek.lutheran.hu
12. https://bit.ly/efkt_film
13. http://konyvtar.bmk.hu/digilabor
14. http://www.bibliotheca.hu
15. http://www.bibliotheca.hu/gyaszjel/index.html
16. http://bibliotheca.hu/digitalis/index.html
17. https://pannonhalmifoapatsag.hu/programok-2021
18. https://mtmt.hu/az-mtmt-ben-szereplo-adatok-ellenorzeserol-hitelessegerol-es-az-adatszolgaltatas-felelossegerol
19. https://www.youtube.com/watch?v=USPGr47iFcM
20. https://www.youtube.com/watch?v=6Z9dM6NQfQo&t=97s
21. https://www.youtube.com/watch?v=_P58VqI1DQQ
22. https://ekk.org.hu
23. https://www.facebook.com/groups/192745468114485

ISSN 2416-0229

Az Egyesülés Hírlevele évente négyszer jelenik meg.
Az EKE Hírlevél célja, hogy az Egyesülés tagkönyvtárai megismerjék egymást, megoszthassák egymással híreiket, fejlesztéseiket, és a szakmát érintő kérdésekről is tájékozódhassanak.
Az EKE Hírlevél további célja, hogy a nem egyházi könyvtárban dolgozó kollégák megismerjenek bennünket, életünket és szakmai munkánkat.

EKE HÍRLEVÉL (18) 2021/1.